

Merenhoitosuunnitelman ympäristöselostuksen ja palautteen huomioiminen

1 Taustaa

Merenhoitosuunnitelma on valmisteltu kolmessa osassa laajoissa asiantuntijatyöryhmissä. Suunnitelman ensimmäisen osan luonnoksesta (arvio meriympäristön tilasta ja hyvän tilan määritelmät sekä ympäristötavoitteet ja indikaattorit) järjestettiin kuuleminen 8.1.–16.2.2018, toisen osan luonnoksesta (seurantaohjelma) 20.1.–20.3.2020 ja kolmannen osan luonnoksesta (toimenpideohjelma) 1.2.–14.5.2021. Lausuntoja pyydettiin merenhoidon kannalta keskeisiltä tahoilta. Ensimmäisestä osasta annettiin 91 palautetta, toisesta osasta 69 ja kolmannesta osasta 106. Palautetta antoivat muun muassa kunnat, kuntien liikelaitokset, maakuntien liitot, valtion viranomaiset ja tutkimuslaitokset, etujärjestöt, yhdistykset, säätiöt, korkeakoulut, yritykset sekä yksityishenkilöt.

Merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman lukuun 8 sisältyy suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, SOVA-laki) edellyttämä ympäristöselostus. Kaikissa merenhoitosuunnitelman osissa on otettu huomioon SOVA-laki. Merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman ympäristöarvioinnista lähetettiin Espoon sopimuksen SOVA-pöytäkirjan (SopS 69/2010) mukaiset ilmoitukset kaikille Itämeren rantavaltioille 29.1.2021. Ruotsi ja Viro vastasivat ilmoituksiin ja osallistuivat menettelyyn.

2 Ympäristöselostus ja ympäristövaikutusten seuranta

Ympäristöselostuksessa arvioidaan esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksia ihmisten terveyteen, elinoloihin, viihtyvyyteen, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin, luonnon monimuotoisuuteen, yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen, elinkeinoihin, työllisyyteen, viranomaisten toimintaan ja näiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Merenhoitosuunnitelman ympäristöselostuksessa verrattiin toisiinsa kahta merenhoidon toteutusvaihtoehtoa. Vaihtoehto 0 sisälsi pelkät nykytoimenpiteet ja vaihtoehto 1 nykytoimenpiteet täydennettyinä päivitetyn toimenpideohjelman uusilla toimenpiteillä.

Nykytoimenpiteiden ei arvioitu olevan riittäviä meriympäristön hyvän tilan saavuttamisen kannalta. Ympäristöselostuksen mukaan vaihtoehdolla 1 oli enemmän myönteisiä ympäristövaikutuksia kuin vaihtoehdolla 0. Näin ollen päädyttiin vaihtoehtoon 1, jonka mukaiset toimenpiteet tulisi toteuttaa mahdollisimman täysimääräisesti. Kun toimenpideohjelmaa viimeisteltiin, otettiin huomioon ympäristöselostuksessa esille nostetut seikat täsmentämällä toimenpiteitä.

Vastuuviranomaiset seuraavat merenhoidon toimenpiteiden toteutumista ja julkaisevat seurannan tulokset viranomaisten verkkosivuilla (<https://seuranta.vaikutavesiin.fi/>). Meriympäristön tilassa tapahtuvista muutoksista, joita seurataan merenhoidon [seurantaohjelman](#) avulla, voidaan tehdä päätelmiä merenhoidon toimenpideohjelman vaikutuksista.

3 Mielenpitoet ja lausunnot

Merenhoitosuunnitelman ensimmäistä osaa koskeva palaute oli pääosin toteavaa. Osa kommentteista oli suunnattu merenhoidon seurantaohjelmaan tai toimenpideohjelmaan. Ensimmäisessä osassa ilmenneet selvät virheet korjattiin ja lisäksi siihen tehtiin tarpeelliseksi katsotut muutokset. Joissain palautteissa kuulemisaika koettiin liian lyhyeksi, joten merenhoidon toisen ja kolmannen osan kuulemisaika oli pidempi. Palautteesta laadittiin yhteenveto ja olennaisiin kohtiin annettiin vastineet. Palauteyhteenveto vastatineineen julkaistiin viranomaisen verkkosivuilla ja tieto siitä toimitettiin palautteenantajille.

Myös merenhoitosuunnitelman seurantaohjelmaa koskeva palaute oli pääosin toteavaa. Ohjelmaan esitettiin lähinnä tarkennuksia ja teknisiä korjauksia. Joissain palautteissa toivottiin seurantojen laajentamista ja seurantaohjelmaa täydennettiin palautteen mukaisesti. Palautteesta laadittiin yhteenveto ja olennaisiin kohtiin annettiin vastineet. Palauteyhteenveto vastatineineen julkaistiin viranomaisen verkkosivuilla ja tieto siitä toimitettiin palautteenantajille.

Merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmaa koskevasta palautteesta suuri osa oli myönteistä. Palaute kohdistui laajasti kaikkiin merenhoidon osa-alueisiin, erityisesti rehevöitymiseen, meriluonnon monimuotoisuuteen, merellisiin uusiutuviin luonnonvaroihin, merenpohjan koskemattomuuteen ja pohjan elinympäristöjen tilaan sekä meren roskaantumiseen. Noin 30% palautteesta aiheutti muutoksia ohjelmaan, joko suorien muutosten tai tekstin tarkennuksien kautta. Tekstiä yleisesti yhtenäistettiin ja selkeytettiin. Toimenpiteiden toteuttajatahoja lisättiin ja vastuita tarkennettiin. Ohjelman taloudellisiin arvioihin tehtiin merkittäviä muutoksia. Toimenpideohjelma-ehdotus ”Itämeren typenoksidien rajoitusalueen (NECA) tehokas toimeenpano ja valvonta” poistettiin, koska sen katsottiin olevan osa nykytoimenpiteitä. Toimenpideohjelma-ehdotus ”Merenpohjan merkittävien luontotyyppien ja elinympäristöjen suojeleminen” sulautettiin osaksi luontotoimenpiteitä ”Suojelualueverkoston laajentaminen meriluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi” ja ”Merellisten suojelualueiden suojelun tehokkuuden parantaminen”.

4 Valtioiden väliset neuvottelut

Merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelman ympäristöarvioinnista lähetettiin Espoon sopimuksen SOVA-pöytäkirjan mukaiset ilmoitukset kaikille Itämeren rantavaltioille 29.1.2021. Kommentointiaikaa annettiin 31.5.2021 saakka. Ruotsi ja Viro vastasivat ilmoituksiin ja osallistuivat menettelyyn.

Ruotsin palautteessa todettiin, että Suomen merenhoidon toimenpideohjelmaluonnos on kattava ja hyvin valmisteltu. Ruotsi katsoi myös, ettei Suomen merenhoidon toimenpideohjelmalla olisi merkittäviä vaikutuksia Ruotsin merialueiden tilaan. Ruotsin yksityiskohtaiset huomiot liittyivät ennen kaikkea kaloihin, rehevöitymiseen, meriliikenteeseen, luonnonsuojeluun ja uhanalaisiin lajeihin. Ruotsin palaute johti siihen, että Suomi tarkasteli uudelleen Cesium-137:ään liittyvää poikkeusta, josta päätettiin luopua. Muilta osin Ruotsin esille nostamat asiat eivät aiheuttaneet tarvetta muuttaa Suomen merenhoidon toimenpideohjelmaa, koska ne oli jo otettu huomioon riittävällä tarkkuudella.

Viro toi yleisluontoisessa palautteessaan esille sen, että meriluonnonsuojelualueita koskevien tavoitteiden tulisi vastata EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteita. Lisäksi Viro katsoi rehevöitymiseen ja haitallisten aineiden päästöihin liittyvien tavoitteiden olevan tärkeitä ja korosti, että niiden tulisi vastata Itämeren suojelukomissio HELCOM:n Itämeren suojelun toimintaohjelman tavoitteita. Viro nosti myös esille meriliikenteeseen liittyvät ympäristönäkökohdat. Viron esille nostamat asiat eivät aiheuttaneet tarvetta muuttaa Suomen merenhoidon toimenpideohjelmaa, koska ne oli jo otettu huomioon riittävällä tarkkuudella.

Kirjallisen menettelyn lisäksi Ruotsin ja Viron kanssa järjestettiin useita kokouksia sekä kahdenvälisesti että HELCOM:n yhteistyön puitteissa. Osa kokouksista osallistui myös Ahvenanmaa. Kokouksissa käsiteltiin merenhoitosuunnitelmien yhteensovittamista ja rajat ylittäviä vaikutuksia. Kokouksissa jaettiin tietoa toimenpideohjelmien etenemisestä sekä pohdittiin mahdollisuuksia yhdenmukaiseen ja yhteiseen etenemiseen merenhoitosuunnitelmien laatimisessa ja toimeenpanossa.